

SF1624 F11 (Kap 6.3 & 6.4)

6.3 Nollrum & bildrum: ("kernel & range").

Def: Låt $T: \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^m$ vara linjär avbildning. Då ges nollrummet till T ("ker(T)") av

$$\ker(T) = \{ \bar{x} \in \mathbb{R}^n : T(\bar{x}) = \bar{0} \}$$

Sats (6.3.2): Låt $T: \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^m$ vara linj. avb. . Då är $\ker(T)$ ett delrum till $\mathbb{R}^n$.

Bewis: Råcker att kolla slutet under skal. mult. & +.
övning!

Slutet under +:

Antag att $\bar{x}_1, \bar{x}_2 \in \ker(T)$.

$$\begin{aligned} \text{Då är } T(\bar{x}_1 + \bar{x}_2) &= T(\bar{x}_1) + T(\bar{x}_2) \\ &= \bar{0} + \bar{0} = \bar{0}, \text{ dvs även} \end{aligned}$$

$\bar{x}_1 + \bar{x}_2 \in \ker(T)$. $\therefore$ slutet under +. $\square$.

Sats (6.3.3): Om $T: \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^m$

ges av en $n \times m$ matris A

(dvs $T(\bar{x}) = A \cdot \bar{x}$.) Så ges

$\ker(T)$ av lösningsrummet

för $A\bar{x} = \bar{0}$.

Ann: Vi skriver $\text{null}(A) = \left\{ \bar{x} \in \mathbb{R}^n : \begin{array}{l} A\bar{x} = \bar{0} \end{array} \right\}$
"nullspace".

Hur hitta $\text{null}(A)$? Lös ekvation!

Ex: $A = \begin{bmatrix} 1 & 1 \\ 1 & 1 \end{bmatrix}$. $A\bar{x} = \bar{0}$

$$\text{ger: } \begin{bmatrix} 1 & 1 & \vdots & 0 \\ 1 & 1 & \vdots & 0 \end{bmatrix} \sim \begin{bmatrix} 1 & 1 & \vdots & 0 \\ 0 & 0 & \vdots & 0 \end{bmatrix}$$

Som har lösningen $x_2 = t$,

$x_1 = -t$, $t \in \mathbb{R}$. Dvs:

$$\bar{x} = t \cdot \begin{bmatrix} -1 \\ 1 \end{bmatrix}. \therefore \text{null}(A) = \text{Span}\left(\begin{bmatrix} -1 \\ 1 \end{bmatrix}\right).$$

Sats 6.3.5: Låt $T: \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^m$

vara linj. avb. och låt $W \subset \mathbb{R}^n$

vara delrum. Då är även

$$T(W) = \{ T(\bar{w}) : \bar{w} \in W \} \text{ ett}$$

delrum. (Anm: $T(W) \subset \mathbb{R}^m$).

Bewis: ö, eller se bok. delmängd!

Def: Låt $T: \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^m$ vara

lin. avb. Då ges $\text{ran}(T)$

" " " bild " "

("range", eller bildrummet)

$$\text{an } \text{ran}(T) = \{ T(\bar{x}) : \bar{x} \in \mathbb{R}^n \}.$$

$$\text{Ex: } \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}^1$$

$$\begin{bmatrix} x \\ y \end{bmatrix} \rightarrow [x+y].$$

$$\text{Ex: } \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}^3$$

$$\begin{bmatrix} x \\ y \end{bmatrix} \rightarrow \begin{bmatrix} x \\ 0 \\ y \end{bmatrix}.$$

Ex: Tas godtycklig $n \times m$ matrix
 A , och skicka $\bar{x} \rightarrow A \cdot \bar{x}$.

Sats 6.3.7 Låt $T: \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^m$
vara linj. avb. Då är $\text{ran}(T)$
ett delrum till $\mathbb{R}^m$.

Amm: Om $T: \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^m$ så "bor"
 $\text{ran}(T) \subset \mathbb{R}^m$ och

$\text{ran}(T)$ "bor i" $\mathbb{R}^m$.

Bild: $\mathbb{R}^n \xrightarrow{T} \mathbb{R}^m$

$\subset \quad \quad \quad \subset$

$\text{ker}(T) \quad \quad \quad \text{ran}(T)$

Sats 6.3.8: Om $T: \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^m$

ges av en $n \times m$ matris A

(dvs $T(\vec{x}) = A \cdot \vec{x} \quad \forall \vec{x}$) så är

$$\text{ran}(T) = \text{col}(A).$$

↑ kolonnrummet
till A .

Def: Låt $T: \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^m$ vara en
avbildning.

* Vi säger att T är surjektiv

("onto") om

$$\{T(\bar{x}) : \bar{x} \in \mathbb{R}^n\} = \mathbb{R}^m.$$

("vi trötter allt").

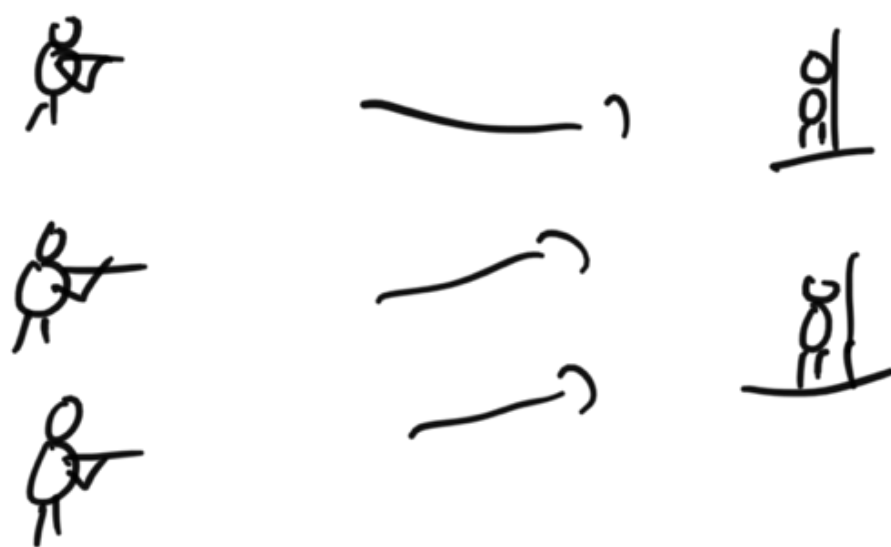
* Vi säger att T är injektiv

("one to one" eller "1-1")

$$\text{om } \bar{x}_1, \bar{x}_2 \in \mathbb{R}^n, \quad \bar{x}_1 \neq \bar{x}_2$$

$$\Rightarrow T(\bar{x}_1) \neq T(\bar{x}_2).$$

("inga krokar").

$\therefore$ surjektiv: "alla dö" (all doors)

injektiv: "lösas inte kulor" (cannot be solved by balls)

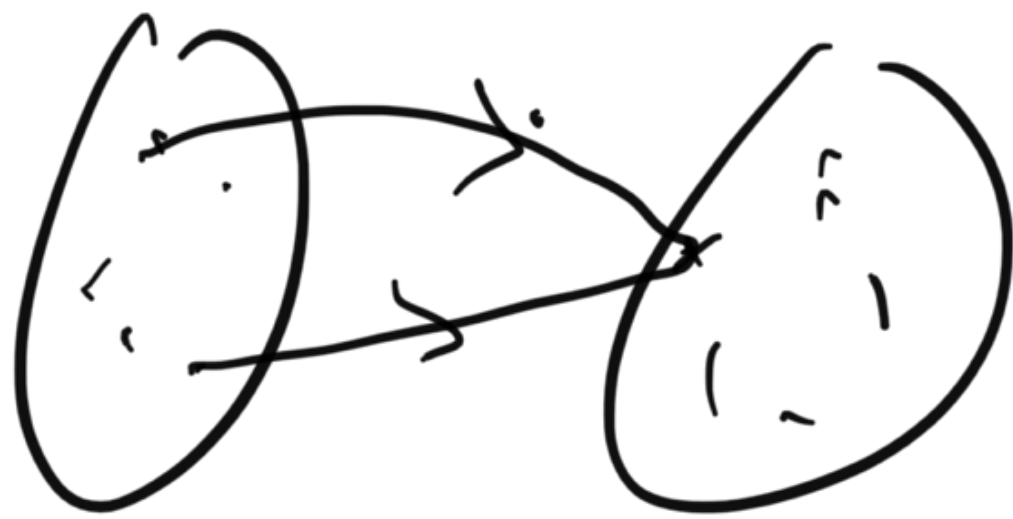
Sats 6.3.11: Låt $T: \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^m$

Vana linjär avbildning. Då är
 T injektiv $\Leftrightarrow \ker(T) = \{\vec{0}\}$.

Anm: För linjär ~~av~~ avbildningen

"räcker det att kolla injektivitet
i nollan".

Ej injektiv:

Def: Givet $n \times m$ matris A ,

låt $T_A: \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^m$ beteckna

avbildningen $T_A(\vec{x}) = A \cdot \vec{x}$.

Sats 6.3.12: T_A är injektiv

$\Leftrightarrow A\vec{x} = \vec{0}$ bara har trivial
lösning.

Sats 6.3.13: T_A är surjektiv

$\Leftrightarrow A\bar{x} = \bar{b}$ är konsistent
 $\forall \bar{b} \in \mathbb{R}^m$.

Sats 6.3.14: (viktigt!) Låt

$T: \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^n$ (obs: $m=n$)

vara linjär avbildning. Då

är T surjektiv $\Leftrightarrow$

T är injektiv.

Beweiside: både surjektivitet
& injektivitet kohar ner

til "både ledande eller
på diagonalen".

(se boh.).

A... monstret växte iakt! i

Sats:
6.3.15: a) ... , j)

SAKT:

k) T_A är injektiv.

h) T_A är surjektiv.

6.4 Sammansättning & inverterbarhet

Def: Låt $T_1: \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^k$ och

$T_2: \mathbb{R}^k \rightarrow \mathbb{R}^m$ vara linj.

avbildningar. Då ger Samman-

sättningen av T_2 med T_1

en avbildning

$$(T_2 \circ T_1)(\bar{x}) = T_2(T_1(\bar{x}))$$

↑
Sammansättning

$\bar{x} \in \mathbb{R}^n$

Bild:

$$\begin{array}{ccccc} \mathbb{R}^n & \xrightarrow{T_1} & \mathbb{R}^k & \xrightarrow{T_2} & \mathbb{R}^m \\ \downarrow \varphi & & & \nearrow & \\ & & T_2 \circ T_1 & & \end{array}$$

Ex: $T_1: \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}^3 \quad (x, y) \mapsto (x, y, 0)$
 $T_2: \mathbb{R}^3 \rightarrow \mathbb{R}^1 \quad (x, y, z) \mapsto (x+y+z)$

$$(T_2 \circ T_1)((x, y)) = T_2(T_1((x, y)))$$

$$= T_2((x, y, 0)) = (x+y+0) \\ = (x+y).$$

$$(T_2 \circ T_1)((x, y)) = (x+y).$$

Satz 6.4.1 (viktig!) :

Let $T_1: \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^k$ och
 $T_2: \mathbb{R}^k \rightarrow \mathbb{R}^m$

$$T_2 : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R} \text{ vara}$$

linj. avbildningar. T_2 är

även

$$T_2 \circ T_1 : \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^m$$

en linjär avbildning.

Bevis: Räcklar att kolla
additivitet & ~~lin~~ homogenitet.

Homogenitet: ö!

Additivitet: Om $\bar{x}_1, \bar{x}_2 \in \mathbb{R}^n$ för vi:

$$(T_2 \circ T_1)(\bar{x}_1 + \bar{x}_2) =$$

$$T_2(T_1(\bar{x}_1 + \bar{x}_2)) = [T_1 \text{ linjär}]$$

$$T_2(T_1(\bar{x}_1) + T_1(\bar{x}_2)) = [T_2 \text{ linjär}]$$

$$T_2(T_1(\bar{x}_1) + T_1(\bar{x}_2)) = T_2(T_1(\bar{x}_1)) + T_2(T_1(\bar{x}_2))$$

$$= T_2(T_1(x_1)) + T_2(T_1(x_2))$$

$$= (T_2 \circ T_1)(x_1) + (T_2 \circ T_1)(x_2)$$

$\therefore T_2 \circ T_1$ är additiv. $\square$.

Homogenitet: $T(c \cdot \bar{x}) = c \cdot T(\bar{x})$

($\bar{x} \in \mathbb{R}^n$, $c \in \mathbb{R}$).

Anm: Om A är $n \times k$ matris
och B är $k \times m$ matris,
med motsvarande avbildningar

T_A , T_B , så gäller:

$$T_B \circ T_A = T_{B \cdot A}$$

$\uparrow$
 Samman-
 m.

$\uparrow$
 matris produkt!

setting.

(Notera: $B \cdot A$ är en $n \times m$ matrix.).

Invers av linjära avbildningen

Låt $T: \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^m$ vara

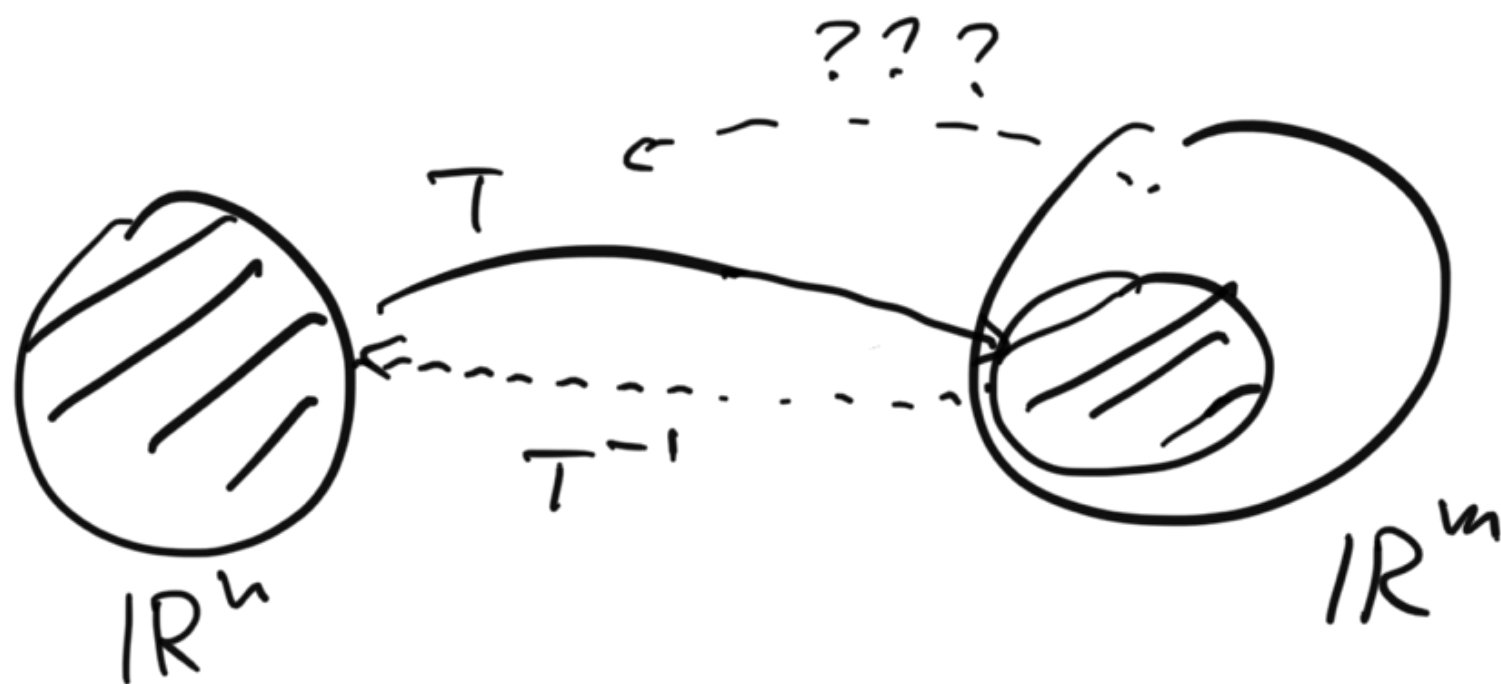
linjär avbildning. Om T är

injektiv kan vi definiera

en invers avbildning

$$T^{-1}: \text{ran}(T) \rightarrow \mathbb{R}^n$$

↑
?

Poäng: allt i $\text{ran}(T)$ träffas;

injektivitet $\Rightarrow$ träffa

Precis en gång. Vi kan då
"gå baklänges".

Egenskaper:

$$\begin{cases} T(T^{-1}(\bar{w})) = \bar{w} & \forall \bar{w} \in \text{ran}(T) \\ T^{-1}(T(\bar{x})) = \bar{x} & \forall \bar{x} \in \mathbb{R}^n \end{cases}$$

Bild:

OBS!

Sats 6.4.6: Låt $T: \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^n$

vara linj. avb. Om T

är injektiv så är standard-
matrisen för T inverterbar,
och dess invers ges av
standardmatrisen för T^{-1} .

Bevis: se bok.

Start: "mystisk" $T: \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^m$

(men T injär) $\Rightarrow$

Så finns det $n \times m$ matrix

A så att $T(\bar{x}) = A \cdot \bar{x}$.

"standard matrix for T ".

Invertibara avbildningar på $\mathbb{R}^2$
& geometri (s. 314) ..

Sats 6.4.7: Antag att $T: \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}^2$

är injektiv. Låt L, L_1, L_2

beteckna linjer i $\mathbb{R}^2$.

Då gäller:

a) $T(\text{linje}) = \text{linje}$
~~(annan)~~
 (kan vara en annan linje).

b) $\bar{0} \in T(L) \Leftrightarrow \bar{0} \in L.$

c) $T(L_1)$ & $T(L_2)$ parallella
 $\Leftrightarrow$
 L_1 & L_2 parallella.

d) Låt $\bar{x}_1, \bar{x}_2, \bar{x}_3 \in \mathbb{R}^2$. Då
 gäller:

$T(\bar{x}_1), T(\bar{x}_2), T(\bar{x}_3)$ ligger

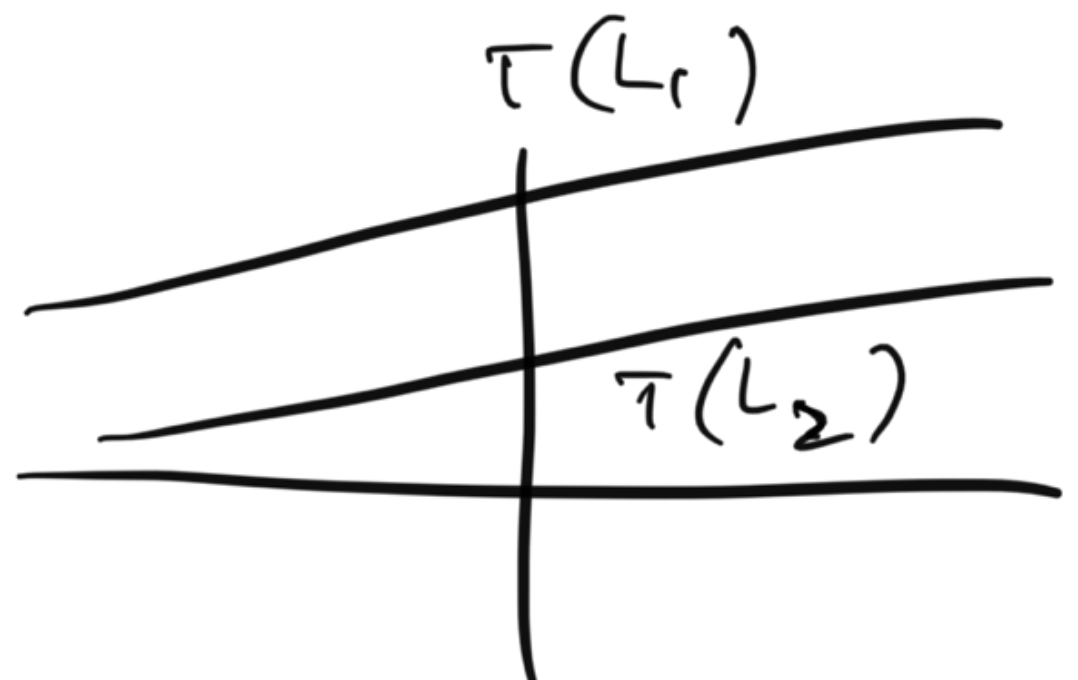
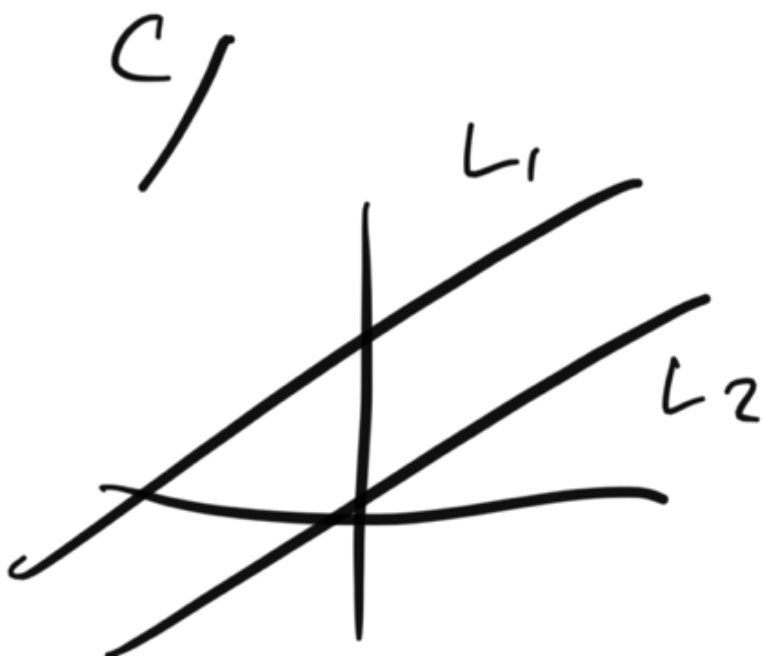
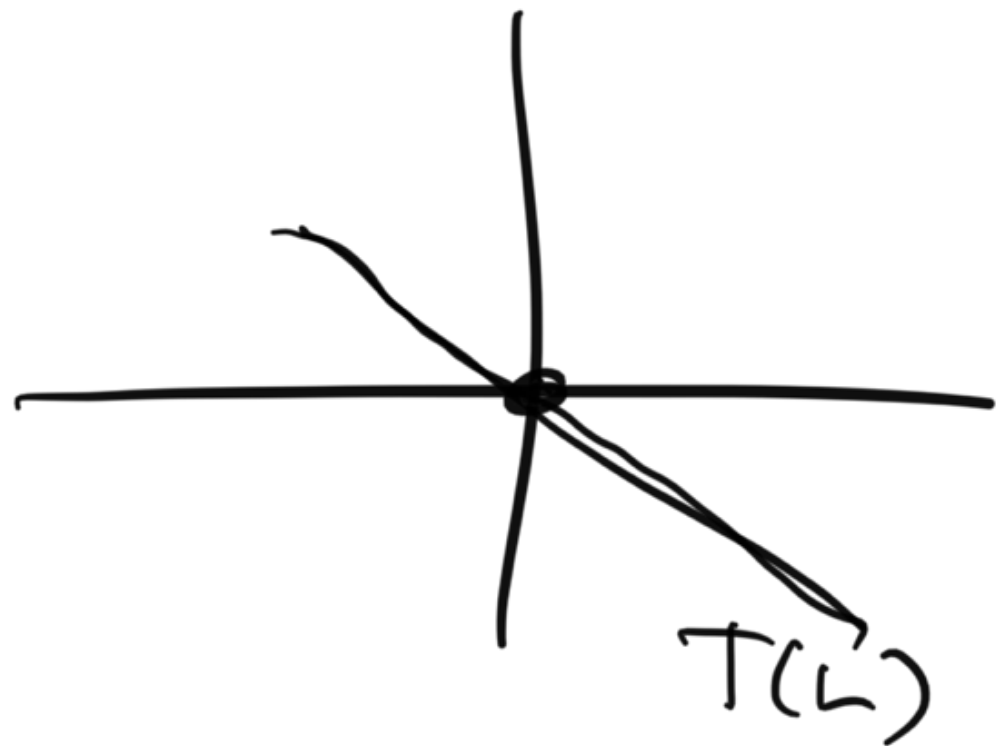
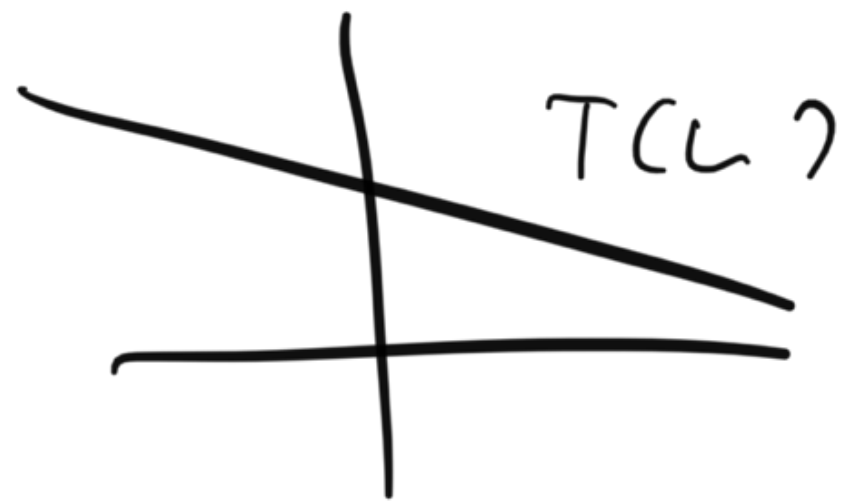
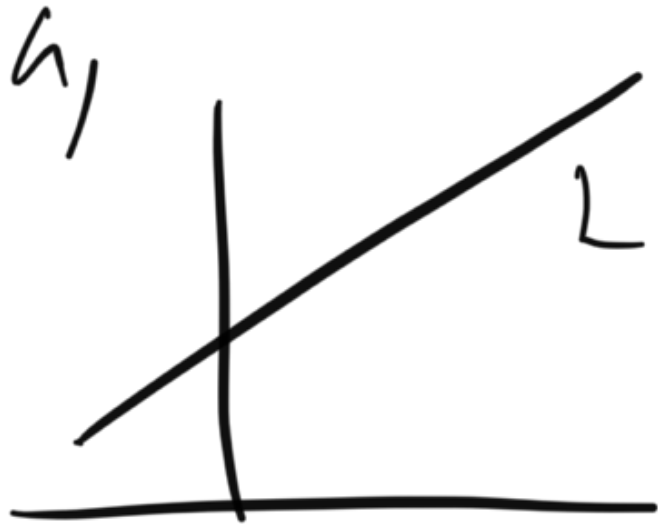
på linje

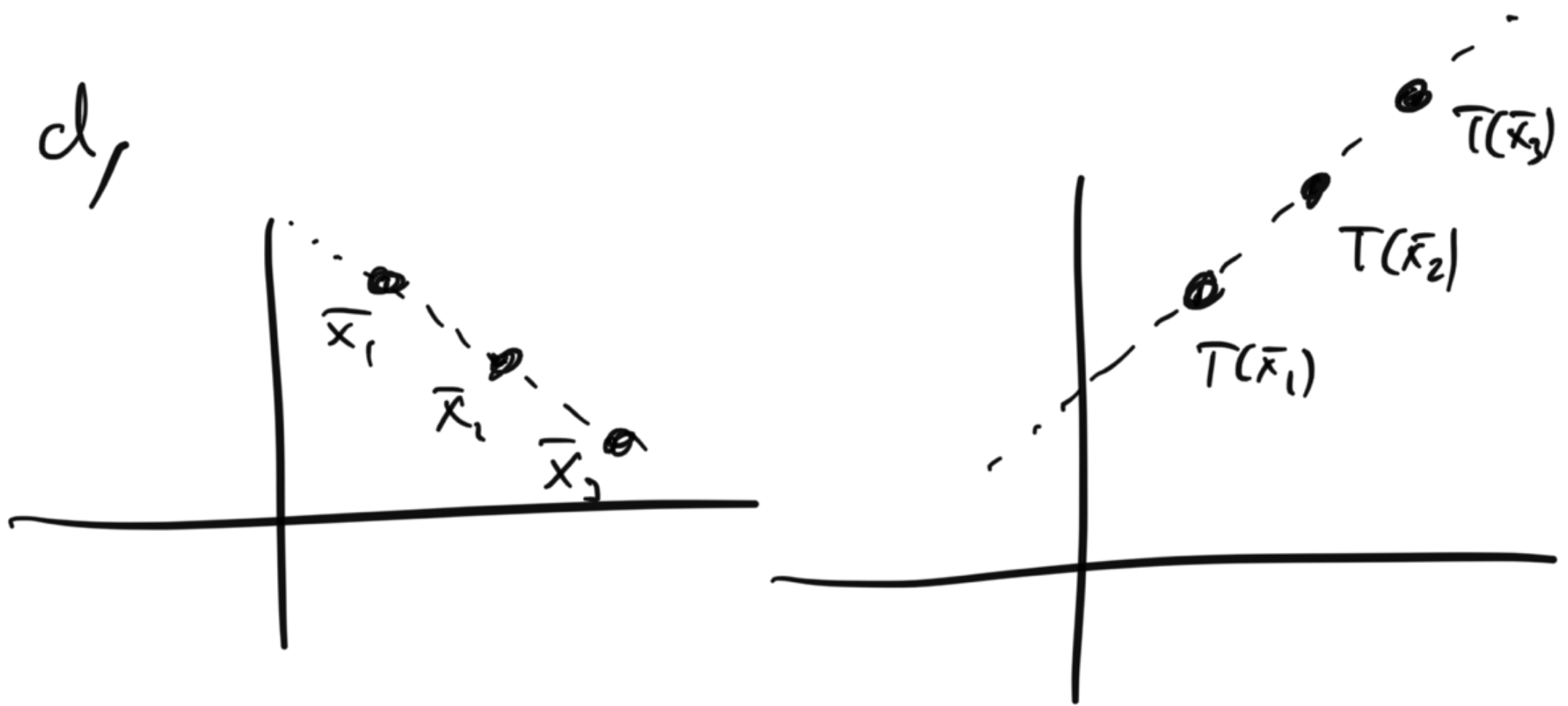
$\Leftrightarrow$

$\bar{x}_1, \bar{x}_2, \bar{x}_3$ ligger på linje.

e) (något för linje segment)

(... symmetrisch,
 se boh.)

Additive: